

Memorandum of Understanding (MoU)

between

The Government of the Republic of India

and

The Government of the Kingdom of Saudi Arabia

on Cooperation in the Field of Energy

The Government of the Kingdom of Saudi Arabia, represented by the Ministry of Energy, and the Government of the Republic of India represented by Ministry of New and Renewable Energy (hereinafter referred to collectively as the "**Parties**") based on the friendship bond between the two countries and their desire to strengthen the Cooperation in the field of Energy;

Have agreed on the following:

Article 1

Objective

This MoU aims to establish a general framework of the Cooperation between the Parties in the field of Energy which is referred to in Article (2) of this MoU, to be carried out, in accordance with the applicable regulations (Laws) of their respective countries and with their available capabilities, based on the principles of equality, and mutual benefit and respect.

Article 2

Fields of Cooperation

The Parties shall cooperate in the field of Energy, particularly on:

- 1- Renewable Energy, Energy Efficiency, Hydrogen, Electricity and Grid Interconnection between the two countries, Petroleum, Natural Gas, Strategic Petroleum Reserves and Energy Security.
- 2- Encourage bilateral investment in the field of Renewable Energy, Electricity, Hydrogen and Storage; and Oil & Gas.
- 3- The Circular Carbon Economy and its technologies to reduce the effects of climate change, such as: carbon capture, utilization and storage.
- 4- Promoting digital transformation, innovation and cyber-security and artificial intelligence in the field of Energy.

- 5- Working on developing qualitative partnerships between the Parties to localize materials, products and services related to all sectors of energy, supply chains and its technologies.
- 6- Strengthening the Cooperation with companies specialized in the field of energy.
- 7- Any other fields related to the energy field that the Parties agree upon.

Article 3

Means of Cooperation

Implementation of Cooperation within the framework of this MoU shall be through the following:

- 1- Exchanging information and experiences.
- 2- Exchanging visits between experts and specialists.
- 3- Organizing conferences, seminars and work sessions.
- 4- Conducting research with research centers.
- 5- Implementing agreed projects decided on mutual basis and extending necessary support from both sides.
- 6- Any other means related to energy field that the Parties agree upon.

Article 4

Working Team

The Parties shall form a specialized working team ("Working Team") consisting of an equal number of members on both sides; to consult on the necessary procedures and measures that need to be taken to strengthen and develop the cooperation of this MoU. The Working Team shall meet alternately in the countries of the Parties, when needed.

Article 5

Implementation

The Parties may conclude programs within the framework of this MoU, specifying the activities, methods, provisions and extent of participation for each Party to be agreed upon, including the financial aspects, and any other arrangement that may be necessary.

Article 6

Confidentiality

The Parties shall not use any information and documents exchanged except for the purposes for which they were intended according to which they have agreed upon, and shall not transfer to a third party without a written consent of the Party which provided them. The provision of this Article shall remain in force even after the expiration of this MoU.

Article 7

Financial affairs

Each Party shall bear the financial costs entailed in the implementation of respective fields of Cooperation and means based on this MoU, unless the Parties agree otherwise.

Article 8

Intellectual Property

The Parties shall take the necessary measures to protect the Intellectual Property Rights resulting from any activity in the framework of this MoU, in light of the applicable laws and regulations in force in their

respective countries and international treaties or agreements that both Parties are a party to.

Article 9

Settlement of Disputes

Any dispute arising between the Parties regarding the interpretation or implementation of this MoU shall be resolved amicably through consultation between the Parties, in a manner that serves their mutual interests.

Article 10

Rights and Obligations

This MoU shall not create rights and obligations governed by the international law. This MoU shall not affect the Parties' obligations, rights and privileges derived from any international treaties or agreements to which either or both Parties are a party to.

Article 11

General Provisions

- 1- This MoU shall be effective as of the date of the last notice between the Parties – through the diplomatic channels – confirming the completion of the internal regulatory procedures necessary for its entry into force.
- 2- This MoU shall remain in effect for five (5) years, and it shall be automatically be renewed for a similar period. Either Party may inform the other Party in writing -through the diplomatic channels – with their desire to terminate or not to renew this MoU, such notice to be given six (6) months prior to the date specified for its termination or expiration. This MoU shall stand terminated on the completion of the notice period.

- 3- This MoU may be amended by a written agreement of the Parties. Such amendments shall enter into force in accordance with the procedures referred to in Paragraph (1) of this Article.
- 4- In the event that this MoU is terminated or not renewed, its provisions shall remain in effect with regard to the programs and activities under which they arose, unless the Parties agree otherwise.

This MoU is made in New Delhi, on 25/2/1445 AH, corresponding to 10/09/2023 AD, in two originals each in Arabic, Hindi, and English languages. All texts being equally authentic, in case of divergence in interpretation, the English text shall prevail.

**For and on behalf of the
Government of the
Kingdom of Saudi Arabia**

**Abdulaziz bin Salman bin
Abdulaziz Al Saud
Minister of Energy**

**For and on behalf of the
Government of the
Republic of India**

**Raj Kumar Singh
Minister for New & Renewable
Energy and Power**

भारत गणराज्य की सरकार

और

गवर्नमेंट ऑफ द किंगडम ऑफ सऊदी अरेबिया

के बीच

ऊर्जा के क्षेत्र में सहयोग के संबंध में

समझौता ज्ञापन (एमओयू)

गवर्नमेंट ऑफ द किंगडम ऑफ सऊदी अरेबिया की ओर से मिनिस्ट्री ऑफ एनर्जी और भारत गणराज्य की सरकार की ओर से नवीन और नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालय (जिन्हें इसके बाद संयुक्त रूप से “दोनों पक्ष” के रूप में कहा गया है), दोनों देशों के बीच मैत्री पूर्ण संबंध के आधार पर और ऊर्जा के क्षेत्र में सहयोग को मजबूत करने की इच्छा से;

निम्नलिखित पर सहमत हुए हैं:

अनुच्छेद-1

उद्देश्य

इस समझौता ज्ञापन का उद्देश्य, ऊर्जा के क्षेत्र में दोनों पक्षों के बीच सहयोग की एक सामान्य रूपरेखा तय करना है, जिसका उल्लेख इस समझौता ज्ञापन के अनुच्छेद (2) में किया गया है, जिसे उनके संबंधित देशों के लागू विनियमों (कानूनों) के अनुसार और उनकी उपलब्ध क्षमताओं के साथ समानता के सिद्धांतों और पारस्परिक लाभ एवं सम्मान के आधार पर किया जाना है।

अनुच्छेद-2

सहयोग के क्षेत्र

दोनों पक्ष, ऊर्जा के क्षेत्र में विशेषकर निम्नलिखित के संबंध में सहयोग करेंगे:-

1. अक्षय ऊर्जा, ऊर्जा दक्षता, हाइड्रोजन, विद्युत और दोनों देशों के बीच ग्रिड इंटरकनेक्शन, पेट्रोलियम, प्राकृतिक गैस, रणनीतिक पेट्रोलियम भंडारण और ऊर्जा सुरक्षा।
2. अक्षय ऊर्जा, विद्युत, हाइड्रोजन और भंडारण; और तेल एवं गैस के क्षेत्र में द्विपक्षीय निवेश को प्रोत्साहित करना।
3. सर्कुलर कार्बन इकोनॉमी और इसकी प्रौद्योगिकियाँ ताकि जलवायु परिवर्तन के प्रभावों को कम किया जा सके, जैसे कार्बन कैप्चर, उपयोग और भंडारण।
4. ऊर्जा के क्षेत्र में डिजिटल ट्रांसफॉर्मेशन, इनोवेशन और साइबर सुरक्षा एवं आर्टिफिशियल इंटेलिजेंस को बढ़ावा देना।
5. ऊर्जा के सभी क्षेत्रों, आपूर्ति श्रृंखलाओं और इसकी प्रौद्योगिकियों के संबंध में सामग्रियों, उत्पादों और सेवाओं को स्थानीय बनाने के लिए दोनों पक्षों के बीच गुणवत्तापूर्ण साझेदारी विकसित करने पर कार्य करना।
6. ऊर्जा के क्षेत्र में विशेषज्ञ कंपनियों के साथ सहयोग मजबूत करना।
7. दोनों पक्षों द्वारा सहमत, ऊर्जा से जुड़े कोई अन्य क्षेत्र।

अनुच्छेद-7
वित्तीय मामले

जब तक दोनों पक्ष अन्यथा सहमत न हों, प्रत्येक पक्ष इस एमओयू के आधार पर सहयोग के संबंधित क्षेत्रों और साधनों के कार्यान्वयन में अपेक्षित वित्तीय लागतों का वहन करेगा।

अनुच्छेद-8
बौद्धिक संपदा

दोनों पक्ष, अपने-अपने देशों में लागू कानूनों और विनियमों तथा अंतर्राष्ट्रीय संधियों अथवा करारों, जिनके दोनों पक्ष एक पक्षकार हैं, को ध्यान में रखते हुए, इस एमओयू की रूपरेखा के तहत किसी क्रियाकलाप के कारणवश उत्पन्न बौद्धिक संपदा अधिकारों का संरक्षण करने के लिए आवश्यक उपाय करेंगे।

अनुच्छेद-9
विवादों का निपटान

इस एमओयू की व्याख्या अथवा कार्यान्वयन के संबंध में दोनों पक्षों के बीच उत्पन्न किसी विवाद का समाधान उनके परस्पर हितों को पूरा करने वाले तरीके से दोनों पक्षों के बीच परामर्श के जरिए सौहार्दपूर्ण ढंग से किया जाएगा

अनुच्छेद-10
अधिकार और बाध्यताएं

इस एमओयू से अंतर्राष्ट्रीय कानून द्वारा शासित अधिकारों एवं दायित्वों की उत्पत्ति नहीं होगी। इस समझौता ज्ञापन का ऐसी अंतर्राष्ट्रीय संधियों अथवा करारों, जिनके लिए दोनों पक्षों में से कोई एक अथवा दोनों पक्षकार हैं, से उत्पन्न पक्षकारों के दायित्वों, अधिकारों एवं विशेषाधिकारों पर प्रभाव नहीं पड़ेगा।

अनुच्छेद-11
सामान्य प्रावधान

1. यह एमओयू, इसके लागू होने के लिए आवश्यक आंतरिक नियामक प्रक्रिया विधियों के पूरा होने की पुष्टि करते हुए राजनयिक माध्यमों से दोनों पक्षों के बीच अंतिम सूचना (नोटिस) की तारीख से प्रभावी होगा।
2. यह एमओयू पांच (5) वर्षों के लिए लागू रहेगा और यह समान अवधि के लिए स्वतः नवीकृत हो जाएगा। कोई भी पक्ष इस एमओयू को समाप्त करने अथवा इसका नवीकरण नहीं करने

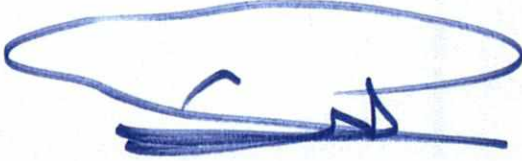
की इच्छा के साथ राजनयिक माध्यमों से दूसरे पक्ष को लिखित रूप में सूचित कर सकता है, लेकिन ऐसी सूचना इसके समापन अथवा कार्यकाल समाप्ति के लिए निर्दिष्ट तारीख से छह माह पहले देनी होगी। सूचना (नोटिस) की अवधि पूरी होने पर यह एमओयू समाप्त हो जाएगा।

3. दोनों पक्षों के लिखित करार के द्वारा इस समझौता ज्ञापन में संशोधन किया जा सकता है। ऐसे संशोधन इस अनुच्छेद के पैरा (1) में उल्लिखित प्रक्रिया विधियों के अनुसार लागू रहेंगे।
4. यदि यह एमओयू समाप्त हो जाता है अथवा इसका नवीकरण नहीं किया जाता है, तो जब तक दोनों पक्षों की अन्यथा सहमति न हो, इसके प्रावधान उन कार्यक्रमों और गतिविधियों के संबंध में प्रभावी रहेंगे, जिनके तहत उन्हें शुरू किया गया था।

यह समझौता ज्ञापन नई दिल्ली, भारत में दिनांक 10/09/2023 एएडी के अनुरूप, 25/2/1445 एएच को अरबी, हिन्दी और अंग्रेजी भाषाओं में प्रत्येक की दो मूल प्रतियों में किया गया है। सभी पाठ समान रूप से प्रामाणिक हैं, लेकिन व्याख्या में भिन्नता होने पर अंग्रेजी पाठ मान्य होगा।

गवर्नमेंट ऑफ द किंगडम ऑफ
सऊदी अरेबिया की ओर से

भारत गणराज्य की सरकार की ओर से

अब्दुलअज़ीज़ बिन सलमान बिन
अब्दुलअज़ीज़ अल सऊद
मिनिस्टर ऑफ़ एनर्जी

राज कुमार सिंह
नवीन एवं नवीकरणीय ऊर्जा और
विद्युत मंत्री

**مذكرة تفاهم بين
حكومة جمهورية الهند
و
حكومة المملكة العربية السعودية
للتعاون في مجال الطاقة**

حكومة جمهورية الهند ممثلة في وزارة الطاقة الجديدة والمتجددة، وحكومة المملكة العربية السعودية ممثلة في وزارة الطاقة (المشار إليهما فيما بعد مجتمعين بـ "الطرفين" أو "الطرفان")، انطلاقاً من أوامر الصداقة القائمة بين البلدين، ورغبة منهما في تعزيز التعاون بينهما في مجال الطاقة؛ فقد اتفقتا على الآتي:

**المادة الأولى
الهدف**

تهدف مذكرة التفاهم هذه ("المذكرة") إلى وضع إطار عام للتعاون بين الطرفين في مجالات الطاقة المشار إليها في المادة (الثانية) من هذه المذكرة، وفقاً للأنظمة والقوانين المعمول بها في البلدين، ووفقاً للإمكانات المتاحة لكل طرف، وعلى أسس المساواة، والمنفعة المشتركة، والأحترام المتبادل.

**المادة الثانية
مجالات التعاون**

- 1- يعمل الطرفان على تعزيز التعاون بينهما في مجال الطاقة، وخاصةً فيما يأتي:
  - الطاقة المتجددة، وكفاءة الطاقة، والهيدروجين، والكهرباء، والربط الكهربائي بين البلدين، والبترو، والغاز الطبيعي، واحتياطي البترول الاستراتيجي، وأمن الطاقة.
  - تشجيع الاستثمار الثنائي في مجال الطاقة المتجددة، والكهرباء، والهيدروجين، والتخزين، والبترو، والغاز.
  - الاقتصاد الدائري للكربون وتقنياته للحد من آثار تغير المناخ، مثل: التقاط الكربون، واستخدامه، وتخزينه.
  - تعزيز التحول الرقمي، والابتكار، والأمن السيبراني، والذكاء الاصطناعي في مجال الطاقة.
  - العمل على تنمية الشراكات النوعية بين الطرفين لتوطين المواد، والمنتجات، والخدمات المرتبطة بجميع قطاعات الطاقة وسلاسل الإمداد وتقنياتها.
  - تعزيز التعاون مع الشركات المختصة في مجال الطاقة.
  - أي مجالات أخرى متعلقة بمجال الطاقة يتفق عليها الطرفان.

**المادة الثالثة
سبل التعاون**

- يكون تنفيذ التعاون في إطار هذه المذكرة من خلال الوسائل الآتية:
- 1- تبادل المعلومات والخبرات.
  - 2- تبادل الزيارات بين الخبراء وذوي الاختصاص.
  - 3- تنظيم المؤتمرات، والندوات، وجلسات العمل.
  - 4- إجراء البحوث مع المراكز البحثية.
  - 5- تنفيذ المشاريع المتفق عليها والمقررة على أساس متبادل وتقديم الدعم اللازم من الطرفين.
  - 6- أي وسيلة أخرى ذات صلة بمجال الطاقة يتفق عليها الطرفان.

**المادة الرابعة
فريق العمل**

يُشكل الطرفان فريق عمل متخصصاً يتكون أعضاؤه من عدد متساوٍ من كلا الطرفين؛ للتشاور حيال الإجراءات والتدابير اللازمة اتخاذها لتعزيز وتطوير التعاون المنبثق عن هذه المذكرة، ويجتمع فريق العمل بالتناوب في بلدي الطرفين عند الحاجة.

المادة الخامسة

التنفيذ

للطرفين إبرام برامج ضمن إطار هذه المذكرة، تحدد الأنشطة التي يتفقان عليها وطريقة المشاركة لكل طرف والأحكام والمدد المتصلة بها، بما في ذلك الجوانب المالية، وأي ترتيبات أخرى تستلزم ذلك.

المادة السادسة

السرية

يلتزم الطرفان بالألّا تُستخدم أي من المعلومات والوثائق المتبادلة بينهما إلا للأغراض المخصصة لها وفقاً لما اتفقا عليه، وألا تنقل إلى طرف ثالث دون موافقة كتابية من الطرف الذي قدمها. ويبقى هذا الالتزام سارياً حتى بعد انتهاء العمل بهذه المذكرة.

المادة السابعة

الشؤون المالية

يتحمل كل طرف التكاليف المالية المترتبة على تنفيذ ما يخصه من مجالات التعاون ووسائله بناءً على هذه المذكرة، ما لم يتفق الطرفان على غير ذلك.

المادة الثامنة

الملكية الفكرية

يتخذ الطرفان التدابير اللازمة لحماية حقوق الملكية الفكرية الناتجة عن أي نشاط في إطار هذه المذكرة، وذلك في ضوء الأنظمة والقوانين السارية في بلديهما والاتفاقيات أو المعاهدات الدولية المنضمين إليها.

المادة التاسعة

تسوية الخلافات

يُسوّى أي خلاف ينشأ بين الطرفين حول تفسير هذه المذكرة أو تنفيذها ودياً بالتشاور بينهما، وذلك بما يخدم مصالحهما المشتركة.

المادة العاشرة

الحقوق والالتزامات

لا تُنشئ هذه المذكرة أي حقوق أو التزامات يُنظمه القانون الدولي، ولا تُخلّ أحكامها بالتزامات الطرفين ولا حقوقهما وامتيازاتهما الناتجة من المعاهدات أو الاتفاقيات الدولية التي يكون أي منهما أو كلاهما طرفاً من أطرافها.

المادة الحادية عشرة

أحكام عامة

- 1- تدخل هذه المذكرة حيز النفاذ من تاريخ آخر إشعار متبادل بين الطرفين -عبر القنوات الدبلوماسية- يؤكد استكمال الإجراءات النظامية الداخلية اللازمة لدخولها حيز النفاذ.
- 2- مدة هذه المذكرة خمس (5) سنوات، وتتجدد تلقائياً لمدة مماثلة. ويمكن لأحد الطرفين إشعار الطرف الآخر كتابةً -عبر القنوات الدبلوماسية- برغبته في إنهائها أو عدم تجديدها، وذلك قبل (ستة) أشهر على الأقل من التاريخ المحدد لإنهائها أو انتهائها، وتعتبر هذه المذكرة منتهية عند انتهاء فترة الإشعار المذكور أعلاه.

- 3- يمكن تعديل هذه المذكرة باتفاق الطرفين -كتابة- ويدخل التعديل حيز النفاذ وفقاً للإجراءات المشار إليها في الفقرة (1) من هذه المادة.
- 4- في حال إنهاء العمل بهذه المذكرة أو عدم تجديدها، تظل أحكامها سارية المفعول بالنسبة إلى البرامج والأنشطة التي نشأت في ظلها، ما لم يتفق الطرفان على غير ذلك.

حررت هذه المذكرة في مدينة نيودلهي بتاريخ 25/2/1445هـ، الموافق 2023/9/15م، من نسختين أصليتين باللغات: (الهندية والعربية والإنجليزية) وجميع النصوص متساوية في الحجية، وفي حال الاختلاف في التفسير فالنص الإنجليزي هو المرجح.

عن حكومة
جمهورية الهند

شري راج كومار سينغ
وزير الطاقة الجديدة والمتجددة والكهرباء

عن حكومة
المملكة العربية السعودية

بن سلمان بن عبدالعزيز
سعود آل عبدالعزيز
وزير الطاقة